

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำโครงการ

การพัฒนาประเทศไทยได้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 - 2544) ได้เน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา หมายถึงการพัฒนาโดยคนและเพื่อคน ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการในการพัฒนาจากเดิมมาเป็น "การพัฒนาแบบบูรณาการ" คือจะต้องพัฒนาคนและสถานะแวดล้อมรอบตัวคน (EMPOWERING & ENABLING) ไปพร้อม ๆ กัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นไปตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเสริมสร้างโอกาสแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายพิเศษ หรือผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

จากแนวคิดหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ดังกล่าว กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้จัดทำแผนพัฒนาฝีมือแรงงาน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2538 - 2544) และกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงาน ปี 2540 - 2544 ขึ้น โดยจำแนกกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาไว้ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายหลัก

- 1.1 กลุ่มแรงงานใหม่
- 1.2 กลุ่มแรงงานในสถานประกอบการ
- 1.3 กลุ่มแรงงานภาคเกษตร
- 1.4 ข้าราชการและบุคลากรฝึกภาครัฐและเอกชน

2. กลุ่มผู้ด้อยโอกาส

- 2.1 กลุ่มเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก
- 2.2 กลุ่มเด็กยากจนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ (13 - 15 ปี)
- 2.3 กลุ่มคนพิการ
- 2.4 กลุ่มผู้ต้องขังและผู้ถูกคุมประพฤติ
- 2.5 กลุ่มคนในชนบทและเมืองที่ยากจน

3. กลุ่มเป้าหมายพิเศษ

- 3.1 กลุ่มสตรี
- 3.2 ทหารกองประจำการ
- 3.3 พระและเณร
- 3.4 อาสาสมัครรักษาดินแดน
- 3.5 พระและเณร

ภายใต้แผนดังกล่าวข้างต้น กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเร่งรัดพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ กลุ่มผู้ต้องขังเป็นกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสสำคัญกลุ่มหนึ่ง ซึ่งกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเข้าเร่งรัดพัฒนาฝีมือแรงงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากการฝึกอาชีพผู้ต้องขังนี้จัดเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ช่วยให้ผู้ต้องขังมีความรู้มีทักษะฝีมือมีวิชาชีพติดตัว ซึ่งหากหันโทษไปแล้วจะได้นำความรู้ไปประกอบอาชีพและประพฤติตนเป็นพลเมืองดี ไม่เป็นภาระของสังคม เป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพของชาติต่อไป

ก่อนที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน จะได้เข้าไปดำเนินการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังนั้น การฝึกอาชีพภายในเรือนจำอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์ แต่อย่างไรก็ดีการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังนั้น มีข้อจำกัดและมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ ซึ่งจากการศึกษาของสวนวิจัยและพัฒนาด้านทัศนวิทยา สำนักทัศนวิทยา กรม

ราชทัณฑ์พบว่า เท่วที่ผ่านมาการฝึกอาชีพภายในเรือนจำ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่นำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพภายหลังจากพ้นโทษ ทั้งนี้เพราะงานที่ผู้ต้องขังฝึกในเรือนจำมีข้อจำกัดหลายประการไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานภายนอก เช่น การจักสาน ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างแกะสลัก ฯลฯ ทำให้เมื่อพ้นโทษไปแล้วหางานทำยาก หากนำไปประกอบอาชีพเองต้องใช้เงินลงทุนสูง ดังนั้นงานที่ฝึกอาชีพในเรือนจำจึงไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ เมื่อพ้นโทษก็ไปทำงานรับจ้างในลักษณะการใช้แรงงานมากกว่า ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้ต้องขังมีความต้องการฝึกอาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพเองได้ เช่น ช่อมวิทย์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ช่อมรรถจักรยานยนต์ แต่หลักสูตรเหล่านี้ เรือนจำและทัณฑสถานส่วนใหญ่ไม่ได้จัดให้ผู้ต้องขัง เพราะเรือนจำยังคงเน้นเรื่องการฝึกอาชีพที่ก่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียน นอกจากนี้เรือนจำและทัณฑสถานยังประสบปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ไม่มีเจ้าหน้าที่ฝึกวิชาชีพที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน โรงงานคับแคบ และขาดวัสดุอุปกรณ์ในการฝึก ซึ่งส่งผลให้การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังภายหลังจากการพ้นโทษ

จากสภาพปัญหาข้างต้น กรมราชทัณฑ์จึงได้เริ่มประสานขอความร่วมมือกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในการจัดฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 ทั้งนี้เพื่อให้การฝึกอาชีพผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขังและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยกรมราชทัณฑ์ได้จัดทำโครงการความร่วมมือสอนวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังระหว่างกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและกรมราชทัณฑ์ขึ้น และเสนอขอความเห็นชอบจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อนำโครงการดังกล่าวมาเป็นแนวทางการทำแผนการฝึกอบรมวิชาชีพผู้ต้องขัง

ปีงบประมาณ 2537 ได้ดำเนินการประสานสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคต่าง ๆ ขอความร่วมมือในการจัดฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำหรือทัณฑสถานในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ให้ความเห็นชอบโครงการ โดยได้สนับสนุนวิทยากรและวัสดุฝึกบางส่วน พร้อมทั้งจัดทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ต้องขังหลังจากจบการฝึก

ในปีงบประมาณ 2538 กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด เข้าไปประสานทุกเรือนจำ และทัณฑสถานที่อยู่ในพื้นที่เขตจังหวัดที่รับผิดชอบ เพื่อให้ความร่วมมือในการจัดฝึกหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานให้แก่ผู้ต้องขัง และหลักสูตรครูฝึกหรือหลักสูตรยกระดับฝีมือให้แก่ครูฝึกของเรือนจำและทัณฑสถาน พร้อมทั้งมอบวุฒิบัตรหลังสำเร็จการฝึก และจัดทดสอบมาตรฐานฝีมือให้แก่ผู้สำเร็จการฝึกด้วย โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกทั้งหมดหรือพิจารณาตกลงร่วมกับเรือนจำและทัณฑสถานตามความเหมาะสม

ในปีงบประมาณ 2539 กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและกรมราชทัณฑ์ ต้องการให้การดำเนินการฝึกอาชีพผู้ต้องขังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและกรมราชทัณฑ์ในการฝึกอาชีพผู้ต้องขังขึ้น โดยมีแนวทางในการฝึกอาชีพร่วมกันดังนี้

1. จัดฝึกอาชีพหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานให้แก่ผู้ต้องขัง ในสาขาช่างต่างๆ หลักสูตรละ 2 เดือน
2. จัดฝึกยกระดับฝีมือให้แก่ผู้ต้องขังและครูฝึกของกรมราชทัณฑ์
3. จัดฝึกอบรม "เทคนิคการสอนงาน" ให้แก่ผู้ต้องขัง และครูฝึกของกรมราชทัณฑ์
4. จัดทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ต้องขัง และครูฝึกของกรมราชทัณฑ์ และได้แบ่งความรับผิดชอบของแต่ละกรม ดังนี้

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รับผิดชอบในด้าน

1. ค่าวิทยากรและค่าวัสดุฝึก รวมทั้งอุปกรณ์ฝึกบางส่วน ซึ่งจะประสานกันก่อนการเปิดฝึกแต่ละสาขาช่าง
2. จัดหลักสูตร เนื้อหาและอุปกรณ์ช่วยฝึกต่างๆ

3. จัดทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

กรมราชทัณฑ์ รับผิดชอบในด้าน

1. จัดหาผู้เข้ารับการฝึก
2. สถานที่ฝึก
3. ดูแลทรัพยากรของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ที่นำไปเป็นอุปกรณ์ฝึก
4. จัดหาอุปกรณ์การฝึกตามความสามารถของเรือนจำ และ
ทัศนสถานแต่ละแห่ง

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการ

ด้วยวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขัง ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ที่ต้องการให้ผู้ต้องขังมีความรู้ ทักษะฝีมือ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป และเพื่อให้ทราบผลของการดำเนินโครงการว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ การประเมินผลโครงการจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อประเมินความจำเป็นในการจัดทำโครงการ ความพร้อมในการจัดทำโครงการและบริหารโครงการ
2. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด
3. เพื่อทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ต้องขัง รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ เพื่อประกอบแนวทางในการปรับปรุงหรือขยายผลโครงการต่อไป

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาในการศึกษา และงบประมาณในการดำเนินงาน จึงได้จำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการฝึกอาชีพ หลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานให้ผู้ต้องขัง จำนวน 3 สาขาช่าง คือ สาขาช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างก่ออิฐ และช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร เฉพาะผู้ต้องขังในเรือนจำกลาง อุบลราชธานี ซึ่งดำเนินการฝึกอาชีพโดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัด อุบลราชธานี เท่านั้น

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดการประเมินโครงการ

เป็นที่คาดหมายว่าการประเมินผลครั้งนี้ จะช่วยให้กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้ทราบถึงสัมฤทธิ์ผลของการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ดังนั้นประโยชน์ที่จะได้รับจากการประเมินครั้งนี้ คือ

4.1 รูปแบบการดำเนินงานฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเหมาะสมกับผู้ต้องขังมากน้อยเพียงใด

4.2 การยกระดับความรู้และทักษะฝีมือของผู้ต้องขัง ย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

ดังนั้นรูปแบบและการดำเนินการฝึกอาชีพจะได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการที่มีลักษณะเดียวกัน หรือขยายผลโครงการในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

รูปแบบและวิธีการประเมิน

1. วิธีการประเมิน

การประเมินผลโครงการ ใช้การวิเคราะห์ผลการฝึกอาชีพจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และการทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกก่อนและหลังการฝึกอาชีพโดยให้ผู้ต้องขังได้ประเมินความสามารถของตนเองหลังการฝึก

การประเมินโครงการนี้ ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นพื้นฐานในการประเมิน ซึ่งกำหนดประเด็นในการประเมิน ดังนี้

1.1 ความเหมาะสมของโครงการ โดยพิจารณาจาก

1.1.1 ความจำเป็นของการจัดทำโครงการ (สอดคล้องกับสภาพปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8)

1.1.2 ความต้องการ และความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอาชีพของผู้ต้องขัง

1.2 ความพร้อมและความเหมาะสมของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงาน และการบริหารโครงการ โดยพิจารณาจาก

1.2.1 ความพร้อมในการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ การจัดทำโครงการ การขออนุมัติโครงการ งบประมาณ

1.2.2 การเตรียมการดำเนินโครงการในด้านบุคลากร ผู้รับผิดชอบ วิทยากร การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดเตรียมเอกสาร วัสดุ อุปกรณ์และสถานที่

1.2.3 ความเหมาะสมของหลักสูตรและวิทยากรในการฝึกอาชีพ

1.3 ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้
 ต้องขัง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ

1.3.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.3.2 การเปลี่ยนแปลงความรู้และทักษะฝีมือของผู้ต้องขัง

2. กลุ่มเป้าหมายในการประเมิน

2.1 กลุ่มผู้จัดทำโครงการ หมายถึง ผู้บริหารซึ่งรับผิดชอบโครงการฝึก
 อาชีพให้ผู้ต้องขัง ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ จำนวน 10 คน ได้แก่ผู้บริหารของ
 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 8 คน คือ ผู้อำนวยการ
 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน หัวหน้าฝ่ายประสานการฝึก หัวหน้าฝ่ายช่างกลโรงงาน
 หัวหน้าฝ่ายช่างก่อสร้าง หัวหน้าฝ่ายช่างไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และวิทยากรครูฝึก
 สาขาช่างละ 1 คน และผู้บริหารของเรือนจำกลางอุบลราชธานี 2 คน คือ ผู้บัญชาการ
 เรือนจำ และหัวหน้าฝ่ายพัฒนาการศึกษาและอาชีพ

2.2 กลุ่มผู้ต้องขัง หมายถึง ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษของเรือนจำกลาง
 อุบลราชธานี จำนวน 90 คน เป็นผู้รับการฝึกอาชีพในช่วงเดือนมกราคม - เดือนมีนาคม
 2540 จำนวน 3 สาขาช่าง ดังนี้

- ช่างเชื่อมไฟฟ้า จำนวน 30 คน
- ช่างก่ออิฐ จำนวน 30 คน
- ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร จำนวน 30 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในโครงการนี้ มี 3 ประเภท
 คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ซึ่งใช้สำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ
 ดังนี้

- แบบสัมภาษณ์หมายเลข 001
- ผู้จัดทำโครงการ

- แบบสอบถามหมายเลข 002 - ผู้ต้องขัง ใช้สอบถาม
ความคิดเห็นของผู้ต้อง
ขังที่มีต่อการฝึก
อาชีพ
- แบบทดสอบหมายเลข 003 - ผู้ต้องขัง ใช้ทดสอบก่อน
และหลังการฝึกอาชีพ
หลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงาน
(Pre-test,post-test)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ขอให้เจ้าหน้าที่ของสถาบัน
พัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้รวบรวมข้อมูลตามวิธีการและจำนวน
ที่ต้องการทั้งช่วงก่อนการฝึกอาชีพ (Pre-test) และหลังการฝึกอาชีพ (Post-test)

การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม - มีนาคม 2540
จำนวนข้อมูลที่ได้รับกลับแยกตามกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. กลุ่มผู้จัดทำโครงการได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน 10
คน (ร้อยละ 100)
2. กลุ่มผู้ต้องขัง ได้ข้อมูลจากการสอบถามจำนวน 90 คน (ร้อย
ละ 100) และได้ข้อมูลจากการทดสอบ จำนวน 90 คน (ร้อยละ 100)

2.5 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วย
เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ (SPSS/PC) นามานาค่าความถี่ และร้อยละ

บทที่ 3

รูปแบบการจัดกิจกรรม

รูปแบบการจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขัง

การดำเนินงานและการจัดกิจกรรมภายใต้โครงการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน

1. การจัดเตรียมโครงการ โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับ เรือนจำกลางอุบลราชธานี ประสานความร่วมมือในการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขัง โดยยึดตามแนวทางการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามข้อตกลงการลงนามความร่วมมือระหว่าง กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและกรมราชทัณฑ์ ดังนี้

1.1 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี รับผิดชอบในด้าน

- ค่าวิทยากรและค่าวัสดุฝึก รวมทั้งอุปกรณ์ฝึกบางส่วน ซึ่งได้ประสานกันในการเปิดฝึกแต่ละสาขาช่าง

- จัดหลักสูตร เนื้อหาการฝึก และอุปกรณ์ช่วยฝึกต่าง ๆ

- จัดทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

1.2 เรือนจำกลางอุบลราชธานี รับผิดชอบในด้าน

- จัดหาผู้เข้ารับการฝึก

- สถานที่ฝึก

- ดูแลทรัพย์สินของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานที่นำไปเป็น

อุปกรณ์ฝึก

2. การดำเนินงานฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขัง

2.1 การฝึกเตรียมเข้าทำงาน เป็นการฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้น ให้แก่เยาวชนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า อายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่มีโอกาสศึกษาต่อและว่างงาน ให้มีฝีมือขั้นพื้นฐานเพียงพอที่จะเข้าทำงาน โดยฝึกภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานหรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ในสัดส่วนภาคทฤษฎี 20 % และภาคปฏิบัติ 80 % หลังจากนั้น ผู้เข้ารับการฝึกจะได้รับการฝึกงานในสถานประกอบการอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งจะถือว่าจบหลักสูตร แต่สำหรับการฝึกเตรียมเข้าทำงานในกลุ่มผู้ต้องขัง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ต้องขังเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องการถูกคุมขังอยู่ จึงได้รับการยกเว้นการฝึกงานในสถานประกอบการ

2.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงาน มีดังนี้

- เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังมีความรู้ ความสามารถ และทักษะฝีมือในวิชาชีพ เป็นแรงงานกึ่งฝีมือ พร้อมทั้งจะเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ และพัฒนาความรู้ ความสามารถ ตลอดจนการปลูกฝังจิตสำนึกและลักษณะนิสัยการทำงานในภาคอุตสาหกรรมและการบริการให้ผู้ต้องขัง พร้อมทั้งจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน
- เพื่อร่วมมือกับภาคเอกชน ในการพัฒนากำลังคนให้มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ที่สามารถปฏิบัติงานพื้นฐานที่จำเป็นของแต่ละสาขาอาชีพในสถานประกอบการได้เป็นอย่างดี

2.3 โครงสร้างของหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงาน

สาขาช่างเชื่อมไฟฟ้า

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพช่างเชื่อมไฟฟ้า ดังนี้

1) เชื่อมไฟฟ้าตามมาตรฐานสากลได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

2) ใช้เครื่องมือพื้นฐานงานช่างได้อย่างถูกวิธีเลือกใช้อุปกรณ์และเครื่องมือในงานช่างเชื่อมไฟฟ้า ตลอดจนบำรุงรักษาอย่างถูกวิธี

3) อ่านแบบ เขียนแบบเครื่องกลเบื้องต้นได้

4) มีความรู้ ความสามารถ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานฝีมือช่างเชื่อมไฟฟ้า ชั้น 3

2. คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

1) สำเร็จการศึกษาสายสามัญ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป

2) มีสภาพร่างกายพร้อมและสามารถเข้ารับการฝึกได้ตลอดหลักสูตร

3. หลักเกณฑ์การฝึก

ผู้ต้องขังจะได้รับการฝึกทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาการฝึกทั้งหมด จึงจะมีสิทธิเข้ารับการวัดผลการฝึกขั้นสุดท้าย เมื่อผ่านการวัดผลจะได้รับวุฒิบัตรรับรองจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

4. โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรการฝึก แบ่งออกเป็น 3 หมวด ใช้เวลาในการฝึก 4 เดือน (640 ชั่วโมงฝึก) จำแนกรายละเอียดได้ ดังนี้

หัวข้อวิชา	ชั่วโมงฝึก	
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. หมวดความรู้ ความสามารถพื้นฐาน		
- วิชาสัมพันธ์ทางช่าง		
ความปลอดภัยทั่วไป	8	-
คณิตศาสตร์ช่าง	30	-
กิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยอุตสาหกรรม	-	16
เครื่องมือวัดทางช่างกล	8	4
การอ่านแบบ - เขียนแบบเครื่องกล	8	48
วัสดุช่าง	16	-
- งานปรับเบื้องต้น		
เครื่องมือเบื้องต้นในงานโลหะทั่วไป	4	-
การร่างแบบ	2	6
การตะไบ	4	20
การเลื่อย	2	6
การลัด	2	10
การใช้เครื่องเจาะและการเจาะงาน	2	10
การทำเกลียวนอก - ใน ด้วยเครื่องมือทำเกลียว	2	10

หัวข้อวิชา	ชั่วโมงฝึก	
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
2. หมวดวิชาความรู้ ความสามารถหลัก		
ความปลอดภัยในงานเชื่อม	4	-
ชนิดของเครื่องเชื่อมเครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อม	4	2
ไฟฟ้า	4	-
ตำแหน่งและรอยต่องานเชื่อม	4	-
มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้า	2	8
หลักการเชื่อมไฟฟ้าเบื้องต้น	4	-
สัญลักษณ์งานเชื่อม	8	-
ข้อบกพร่องที่เกิดจากการเชื่อม	2	4
การตรวจสอบแนวเชื่อม	10	90
การเชื่อมท่าราบ	4	40
การเชื่อมท่าขนานนอน	4	52
การเชื่อมท่าตั้ง	4	40
การเชื่อมท่าเหนือศีรษะ	2	22
ท่าเชื่อมหน้าแปลน	4	20
การเชื่อม MIG/MAG	4	20
การเชื่อม TIG	2	6
การตัดโลหะด้วยแก๊ส	4	-
การประมาณราคางานเชื่อม	2	6
การวัดและประเมินผล	-	40
3. หมวดความรู้ ความสามารถพิเศษ		
	160	480
รวม	640	

5. การวัดผล

- 1) ผู้ต้องขังจะต้องมีเวลาฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาฝึกทั้งหมดจึงจะมีสิทธิสอบวัดผลสุดท้าย
- 2) ผู้ต้องขังต้องได้คะแนนวัดผลภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 จึงจะถือว่าผ่านการฝึก

6. วุฒิบัตร

ผู้จบฝึกจะได้รับวุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน สาขาช่างเชื่อมไฟฟ้า

สาขาช่างก่ออิฐ

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความรู้ทักษะ และมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพช่างก่ออิฐ และสามารถปฏิบัติงานได้ดังนี้

- 1) เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในงานก่ออิฐ ตลอดจนสามารถเก็บและบำรุงรักษาได้อย่างถูกวิธี
- 2) ก่ออิฐแบบต่าง ๆ ได้ และอ่านแบบและประมาณราคางานก่ออิฐได้

2. คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

- 1) สำเร็จการศึกษาสายสามัญ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ป. 6) หรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 2) มีสภาพร่างกายพร้อมและสามารถเข้ารับการฝึกตลอดหลักสูตร
- 3) เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าฝึกตามโครงการ

3. หลักเกณฑ์การฝึก

ผู้ต้องขังจะได้รับ การฝึกทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาการฝึกทั้งหมด จึงจะมีสิทธิเข้ารับการวัดผลการฝึกขั้นสุดท้าย เมื่อผ่านการวัดผลจะได้รับวุฒิบัตรรับรองจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

4. เนื้อหาของหลักสูตร

หลักสูตรการฝึก แบ่งออกเป็น 3 หมวด ใช้เวลาในการฝึก 3 เดือน (480 ชั่วโมงฝึก) จำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

หัวข้อวิชา	ชั่วโมงฝึก	
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. หมวดความรู้ความสามารถพื้นฐาน		
ความปลอดภัยในการทำงาน	16	-
คณิตศาสตร์ช่าง	16	-
กิจกรรมเสริมสร้างนิสัยอุตสาหกรรม	-	16
ทฤษฎีงานปูน	8	-
การอ่านแบบ	8	16
วัสดุงานปูน	8	-
การใช้และบำรุงรักษาเครื่องมืองานปูน	4	12
2. หมวดความรู้ความสามารถหลัก		
ทฤษฎีงานคอนกรีต	16	-
เทคนิคการก่ออิฐ	8	-
การเรียงอิฐ	-	24
การก่ออิฐมอญครึ่งแผ่น	-	80
การก่ออิฐมอญ 3/4 แผ่น	-	32
การก่ออิฐมอญเต็มแผ่น	-	32
การก่ออิฐใต้ท้องคาน	-	24
การก่อคอนกรีตบล็อก	-	48
การก่ออิฐมอญซีกห้องเหลี่ยมโซ่วแนว	-	40
การก่อคอนกรีตบล็อกซีกห้องโซ่วแนว	-	40
การตรวจและแก้ไขข้อบกพร่อง	-	16
การประมาณราคางานก่ออิฐ	16	-
การวัดและประเมินผล		
3. หมวดความรู้ความสามารถพิเศษ		
	100	380
รวม	480	

5. การวัดผล

- 1) ผู้ต้องขังจะต้องมีเวลาฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาฝึกทั้งหมด จึงจะมีสิทธิสอบวัดผลสุดท้าย
- 2) ผู้ต้องขังต้องได้คะแนนวัดผลทางทฤษฎีและการปฏิบัติรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 จึงจะถือว่าผ่านการฝึก

6. วุฒิบัตร

ผู้จบฝึกจะได้รับวุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน สาขาช่างก่ออิฐ

สาขาช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ทักษะ และมีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร และสามารถปฏิบัติงานได้ ดังนี้

- 1) ปฏิบัติงานฝีมือด้านช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร
- 2) ปฏิบัติงานเดินสายไฟฟ้า ด้วยเข็มขัดรัดสาย ทั้งบนผนังปูนและไม้ในอาคาร

3) ติดตั้ง ตรวจสอบบำรุง อุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ ได้

2. คุณสมบัติของผู้รับการฝึก

1) สำเร็จการศึกษาสายสามัญตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) หรือเทียบเท่าขึ้นไป

2) มีสภาพร่างกายพร้อมและสามารถเข้ารับการฝึกได้ตลอดหลักสูตร

3) เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าฝึกตามโครงการ

3. หลักเกณฑ์การฝึก

ผู้ต้องขังจะได้รับการฝึกทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาการฝึกทั้งหมด จึงจะมีสิทธิเข้ารับการวัดผลการฝึกขั้นสุดท้าย เมื่อผ่านการวัดผลจะได้รับอนุมัติรับรองจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

4. เนื้อหาของหลักสูตร

หัวข้อวิชา	ชั่วโมงฝึก	
	ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. หมวดความรู้ความสามารถพื้นฐาน		
ความปลอดภัยในการทำงาน	8	-
คณิตศาสตร์ช่าง	24	-
กิจกรรมเสริมสร้างนิสัยอุตสาหกรรม	-	16
ไฟฟ้าเทคโนโลยี	40	-
งานฝึกฝีมือ	8	64
2. หมวดความรู้ความสามารถหลัก		
การอ่าน - เขียนแบบงานเดินสายไฟฟ้าในอาคาร	8	32
เครื่องมือทดสอบทางด้านงานไฟฟ้าในอาคาร	16	8
สายไฟฟ้า	8	-
อุปกรณ์ไฟฟ้า	16	-
หลอดไฟฟ้า	8	-
วงจรไฟฟ้า	16	16
กฎการเดินสายไฟฟ้าในอาคาร	8	-
การเดินสายไฟฟ้าในอาคาร	32	152
การวัดและประเมินผล		
3. หมวดความรู้ความสามารถพิเศษ		
	192	288
รวม	480	

5. การวัดผล

1) ผู้ต้องขังจะต้องมีเวลาฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาฝึกทั้งหมด จึงจะมีสิทธิ์สอบวัดผลสุดท้าย

2) ผู้ต้องขังต้องได้คะแนนวัดผลภาคทฤษฎีและการปฏิบัติรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 จึงจะถือว่าผ่านการฝึก

6. วุฒิบัตร

ผู้จบฝึกจะได้รับวุฒิบัตรพัฒนาฝีมือแรงงาน สาขาช่างเดินสายไฟฟ้า ในอาคาร

การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

ผู้ต้องขังที่ผ่านการฝึกจนหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานทั้ง 3 สาขาช่าง ได้แก่ สาขาช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างก่ออิฐ และช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร จะได้รับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานชั้น 3

1. วัตถุประสงค์ของการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานชั้น 3

เป็นการวัดความรู้ความสามารถของบุคคล ในการปฏิบัติงานอาชีพหนึ่ง ๆ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องนำความรู้ ทักษะฝีมือที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดผลผลิต หรือให้ได้เนื้องานเป็นไปตามข้อกำหนดและมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานภายในเวลาที่กำหนดไว้

2. องค์ประกอบสำคัญของมาตรฐานฝีมือแรงงาน

2.1 *ความรู้* ซึ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ในการทำชิ้นงาน ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.2 *ทักษะฝีมือ* ซึ่งเป็นการสะสมประสบการณ์ จนเกิดเป็นความชำนาญมีความสามารถเพียงพอที่จะทำงานได้อย่างมีคุณภาพตามกำหนดเวลา

2.3 *มีทัศนคติ* จิตสำนึกในการทำงานที่ดี ตระหนักถึงความปลอดภัย การประหยัดวัสดุ การรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

บทที่ 4

ผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

ผลการประเมิน

1. ความจำเป็นหรือความเหมาะสมของการจัดทำโครงการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี

จากการประเมินผลของโครงการ โดยอาศัยข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) แผนปฏิบัติการพัฒนาฝีมือแรงงาน (พ.ศ. 2540-2544) ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รายงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการต่างๆ ตลอดจนข้อมูลเชิงประจักษ์ที่พบเห็นกันโดยทั่วไป และที่สำคัญคือข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และสอบถามบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขัง ซึ่งได้แก่ผู้จัดทำโครงการทั้งในส่วนของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี และเรือนจำกลางอุบลราชธานี รวมทั้งวิทยากรครูฝึกซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ต้องขังในขณะที่อยู่ระหว่างการฝึกอาชีพ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าการดำเนินงานฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังเป็นสิ่งจำเป็น และจะต้องดำเนินการขยายผลต่อเนื่องต่อไป ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาล และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และแผนปฏิบัติการพัฒนาฝีมือแรงงาน (พ.ศ. 2540 - 2544) กำหนดยุทธศาสตร์ของการพัฒนา ในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของคน ให้ผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มในสังคมได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และได้รับบริการพื้นฐานทางสังคมอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

ดังนั้น เมื่อสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ประสานความร่วมมือกับเรือนจำกลางอุบลราชธานี กรมราชทัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังมีความรู้ทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว เพื่อจะได้ไม่เป็นภาระต่อ

สังคม และเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพของชาติต่อไป จึงเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาตามแผนดังกล่าวข้างต้น

อนึ่ง จากข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังพบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.6 มีความต้องการเข้ารับการฝึกอาชีพจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี โดยให้เหตุผลในการฝึกอาชีพว่าต้องการมีความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพติดตัว โดยเฉพาะในสาขาช่างที่ตลาดแรงงานต้องการ เพื่อนำไปประกอบอาชีพภายหลังจากพ้นโทษไปแล้ว และร้อยละ 80 มีความพึงพอใจที่มีโอกาสได้รับการคัดเลือกเข้าฝึกอาชีพครั้งนี้ (ดูตารางที่ 3 - 4)

จากข้อมูลดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นชัดเจนว่าการดำเนินงานโครงการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดอุบลราชธานี เป็นโครงการที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาข้างต้น

2. ความพร้อมและความเหมาะสมของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานฝึกอาชีพ

การประเมินในขั้นตอนนี้ ได้อาศัยข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ การสัมภาษณ์ผู้จัดทำโครงการ ผู้ต้องขังรวมทั้งจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อประเมินดูว่าการจัดทำโครงการ การบริหารโครงการ การเตรียมการ มีความพร้อมสมบูรณ์ และเหมาะสมเพียงใด สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ความพร้อมในการบริหารงานทั่วไป ซึ่งได้แก่การจัดทำโครงการ การขออนุมัติโครงการ งบประมาณ การติดต่อประสานงานกับวิทยากร การเตรียมการดำเนินโครงการในด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบในการฝึกอาชีพ รวมทั้งการจัดเตรียมสถานที่สำหรับการฝึกอาชีพมีความพร้อมอยู่ในเกณฑ์สูง

2.2 ความเหมาะสมของหลักสูตรและวิทยากรในการฝึกอาชีพ

เป็นที่ยอมรับว่าหลักสูตรมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับการฝึกอาชีพ การมีหลักสูตรที่ทันสมัยและมีความเหมาะสมในการฝึกอาชีพ จะช่วยให้การฝึกอาชีพของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้น หลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานตามโครงการนี้เป็นหลักสูตรที่กองพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกจัดทำขึ้น เพื่อให้สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานและศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานได้ใช้เป็นแนวทางในการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงมาแล้วหลายครั้ง และแต่ละครั้งได้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงาน อาทิเช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้ามาช่วยเขียนและปรับปรุงหลักสูตรร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานมีความทันสมัย มีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานนี้มีความเหมาะสมต่อกลุ่มผู้ต้องขัง ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ มีทักษะฝีมือ และมีความพร้อมในการที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการฝึกอาชีพของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี ร้อยละ 80 ของผู้ต้องขังทั้งหมดมีความเห็นว่าหลักสูตรการฝึกอาชีพ เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และวิทยากรครูฝึกที่เป็นผู้สอนตามโครงการมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่มีข้อเสนอนะที่น่าสนใจว่าในบางสาขาช่าง ควรมีการขยายระยะเวลาในการฝึกบางหัวข้อให้มากขึ้น เช่น การฝึกในสาขาช่างเชื่อมไฟฟ้า หัวข้อการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเชื่อม ควรมีระยะเวลาในการฝึกให้มากขึ้น เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่เคยมีพื้นฐานความรู้ในงานเชื่อมมาก่อน หากมีการขยายระยะเวลาออกไปแล้ว จะช่วยให้ผู้ต้องขังมีความรู้พื้นฐานดีขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปูพื้นฐานในการฝึกหัวข้อต่อไป

3. ผลการฝึกอาชีพหรือสัมฤทธิ์ผลของโครงการ

การดำเนินโครงการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวได้ว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งประเมินจากข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม แบบทดสอบและการสัมภาษณ์ผู้ต้องขัง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการ รวมทั้งการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อน - หลัง การฝึกอาชีพ (PRE-TEST และ POST - TEST) ของผู้ต้องขัง ซึ่งนำมาประมวลผลสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ต้องขัง จำนวน 90 คน ที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีอายุระหว่าง 16 - 36 ปี โดยส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา ป.4 - ป.6 ฐานโทษที่กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ร้อยละ 84.5) และทุกคนที่เข้าฝึกอาชีพในสาขาช่างทั้งหมดยังไม่มีพื้นฐานความรู้ในสาขาช่างที่เข้าฝึกและยังไม่เคยเข้ารับการฝึกอาชีพในสาขาช่างดังกล่าวแต่อย่างใด

2. จากการทดสอบความรู้และทักษะฝีมือของผู้ต้องขังทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติพบว่า

2.1 ก่อนเข้าฝึกอาชีพ ผู้ต้องขังทั้ง 3 สาขาช่าง ได้แก่ช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างก่ออิฐ และช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ทุกคน (ร้อยละ 100) ยังไม่มีความรู้และทักษะฝีมือในการปฏิบัติงานในแต่ละสาขาช่างแต่อย่างใด (ดูตารางที่ 6)

2.2 หลังการเข้าฝึกอาชีพ

1) สาขาช่างเชื่อมไฟฟ้า

ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะฝีมือเพิ่มขึ้นในเรื่องความสามารถพื้นฐานในการปฏิบัติงานเชื่อมไฟฟ้าได้ตามมาตรฐานสากลอย่างถูกต้องปลอดภัย สามารถเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือในงานเชื่อมไฟฟ้า ตลอดจนบำรุงรักษาอย่างถูกวิธีและสามารถอ่านแบบ - เขียนแบบเครื่องกลเบื้องต้นได้ (ดูตารางที่ 6)

2) สาขาช่างก่ออิฐ

ผู้ต้องขังโดยส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะฝีมือเพิ่มขึ้นในเรื่องความรู้ความสามารถพื้นฐานในการก่ออิฐแบบต่าง ๆ ได้ สามารถเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือในการก่ออิฐและเก็บบำรุงรักษาได้อย่างถูกวิธี อีกทั้งสามารถอ่านแบบและประมาณราคางานก่ออิฐได้ (ดูตารางที่ 7)

3) สาขาช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร

ผู้ต้องขังโดยส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะฝีมือเพิ่มขึ้นในเรื่องความสามารถพื้นฐานในการปฏิบัติงานฝีมือช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร สามารถ

ปฏิบัติงานเดินสายไฟฟ้าด้วยเข็มขัดรัดสายทั้งบนผนังปูนและไม้ในอาคาร สามารถติดตั้งตรวจสอบบำรุงอุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ ได้ และสามารถเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ ตลอดจนรู้จักเก็บรักษาอย่างถูกต้องปลอดภัย (ดูตารางที่ 8)

3. จากการประเมินตนเองของผู้ต้องขังทั้ง 3 สาขาช่างหลังการฝึกอาชีพ พบว่าผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกในสาขาช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างก่ออิฐ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ร้อยละ 78.0 , 80.0 และ 78.4 กล่าวว่าได้รับความรู้จากการฝึกอาชีพเป็นอย่างดีและมีความมั่นใจว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้ภายหลังการพ้นโทษ ในขณะที่มีเพียง ร้อยละ 22.0 , 19.7 และ 21.6 เท่านั้นที่ยังไม่มีความมั่นใจว่าจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปประกอบอาชีพได้ (ดูตารางที่ 9 - 11)

4. จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการและผู้ต้องขัง พบว่าการดำเนินงานตามโครงการมีข้อจำกัดและมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ อาทิเช่น

4.1 การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกอาชีพ ไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในเรื่องคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึก โดยเฉพาะในสาขาช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรนี้ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ว่า ต้องจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 95 ของผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกในสาขาช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร จบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้ต้องขังในการฝึกภาคทฤษฎี ซึ่งทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจ เพราะในสาขาช่างนี้มีศัพท์เทคนิคและการคำนวณมากกว่าสาขาช่างอื่น

4.2 การฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังของสพร./ศพจ. โดยส่วนใหญ่จะไม่มีเอกสารตำรา ให้แก่ผู้ต้องขังได้ใช้เป็นเอกสารประกอบการฝึก และเท่าที่ผ่านมาจะใช้วิธีการให้ผู้ต้องขังจดตามคำบอกของวิทยากร ครูฝึก ทำให้เกิดความไม่สะดวกต่อการเรียนการสอน ทั้งในส่วนของวิทยากร ครูฝึกและผู้เข้ารับการฝึก อีกทั้งเมื่อจบการฝึกไปแล้วจะไม่มีเอกสารตำรามาอ่านทบทวนความรู้ที่ได้เรียนมา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อเป็นการให้แนวทางในการพัฒนาฝีมือแรงงานแก่ผู้ต้องขัง บังเกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้และให้การฝึกอาชีพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ต้องขัง จึงเห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. จากผลการประเมิน ทำให้ได้ข้อมูลว่าการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขัง มีความเหมาะสมและมีความจำเป็น อีกทั้งเป็นที่พึงพอใจและเป็นที่ต้องการของผู้ต้องขัง จึงเห็นควรขยายผลการดำเนินงานออกไปอย่างต่อเนื่อง และทำในทุกพื้นที่ซึ่งมี สพร./ศพจ. เปิดดำเนินการอยู่

2. จากสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการที่พบในการดำเนินการฝึกอาชีพ จึงควรพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ปรับปรุงวิธีการในการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้ารับการฝึก

การคัดเลือกหรือสรรหาผู้ต้องขังเข้าฝึก เท่าที่ผ่านมาอยู่ในความรับผิดชอบของเรือนจำกลางอุบลราชธานี มีวิธีการคัดเลือกโดยการสอบถามความสมัครใจของผู้ต้องขังเท่านั้น ซึ่งวิธีการคัดเลือกเช่นนี้ จะทำให้ได้ผู้ต้องขังมีคุณสมบัติไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละสาขาช่าง เนื่องจากตัวผู้ต้องขังเองไม่ทราบข้อมูลและรายละเอียดของสาขาช่างที่มีการเปิดฝึกอยู่ใน สพร./ศพจ. อย่างชัดเจน จึงควรมีการดำเนินการ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการแนะแนวอาชีพให้ผู้ต้องขังได้ทราบถึง สาขาช่างที่มีการเปิดฝึกอยู่ใน สพร./ศพจ. โอกาสความก้าวหน้าในวิชาชีพที่จะเข้าฝึกและคุณสมบัติของผู้เข้าฝึกในแต่ละสาขาช่าง

2. การจัดทดสอบความถนัดเชิงวิชาชีพ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจการเลือกสาขาช่างที่จะเข้าฝึกของผู้ต้องขัง และการจัดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้ต้องขังแต่ละคน

2.2 การจัดทำเอกสารตำราให้ผู้ต้องขังได้ใช้เป็นเอกสารประกอบการฝึก

เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้ต้องขังและวิทยากรครูฝึกหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ได้แก่ กองพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน จึงควรจัดทำเอกสารตำราประกอบการฝึกในแต่ละสาขาช่างของหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงาน โดยจัดทำเป็นบทเรียนแบบโปรแกรมและจัดส่งให้สพร./ศพจ. ทุกแห่งให้ผู้ต้องขังใช้เป็นเอกสารตำราประกอบการฝึก

2.3 จัดหาอุปกรณ์ช่วยฝึกและสื่อการสอนที่ทันสมัยในการฝึกอาชีพ โดยให้มีไว้ประจำทุกฝ่ายช่างและมีเพียงพอต่อจำนวนผู้เข้ารับการฝึก

3. จัดทำเอกสารคู่มือการวัดและประเมินผลการจบฝึกของหลักสูตร

การวัดและประเมินผลการจบฝึกในหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานในสาขาช่างต่าง ๆ ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานฯ จังหวัดอุบลราชธานี และหลายหน่วยงาน ในปัจจุบันเป็นการวัดและประเมินผลจากคำถามและคำตอบและการฝึกในภาคปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน ขึ้นอยู่กับความรู้ ความชำนาญ และเทคนิควิธีการวัดของวิทยากรครูฝึกแต่ละคน ดังนั้น การการวัดและการประเมินผลการจบฝึกจึงควรมีรูปแบบหรือมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ซึ่งได้แก่กองพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน จึงควรจัดทำเอกสารคู่มือการวัดและประเมินผลการฝึกในสาขาช่างต่างๆ ของหลักสูตรฝึกเตรียมเข้าทำงานและจัดส่งให้สพร./ศพจ. ทุกแห่งได้ใช้และยึดถือเป็นแนวทางในการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ เพื่อให้เป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน

4. จัดทำระบบการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ต้องขัง

เนื่องจากการศึกษามีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการศึกษา จึงไม่ได้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ต้องขังที่สำเร็จการฝึกภายหลังพ้นโทษไปแล้ว และเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของการจัดทำโครงการ หากมีการศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานด้วย

อนึ่ง จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบโครงการทำให้ได้ข้อมูลว่า ขณะนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงการยังไม่มี การติดตามผล การปฏิบัติงานในกลุ่มผู้ต้องขังภายหลังการฝึกอาชีพไปแล้ว ซึ่งทำให้ไม่สามารถทราบว่าการฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขังได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้น กองวิชาการและแผนงาน จึงควรกำหนดรูปแบบและจัดทำแบบฟอร์มการติดตามผล การปฏิบัติงานในกลุ่มผู้ต้องขังด้วย และจัดส่งให้สพร./ศพจ. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประมวลผลข้อมูลที่ได้ต่อไป ซึ่งข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำมา กำหนดรูปแบบการฝึกอาชีพ และการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้ต้องขัง

5. จัดให้มีระบบการหางานควบคู่ไปกับการพัฒนาฝีมือแรงงานแก่ผู้ต้องขัง

โดยประสานงานกับกรมการจัดหางาน เพื่อจัดหาตำแหน่งงานให้ แก่ผู้ต้องขังที่ผ่านการฝึกอาชีพและใกล้จะพ้นโทษ และเมื่อพ้นโทษแล้วจะได้มีงานทำ รองรับ

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม พ.ศ.
2540 - 2540. ธันวาคม 2538.

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนปฏิบัติการด้านกร
พัฒนาฝีมือแรงงาน (พ.ศ 2540 - 2544). ธันวาคม 2539 (อัดสำเนา).

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. หัวข้อหลักสูตรการฝึก.
กันยายน 2538.

กองพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวง
แรงงานและสวัสดิการสังคม. หลักสูตรการฝึกเตรียมเข้าทำงาน (ฝึกนอกสถานที่).

กองพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวง
แรงงานและสวัสดิการสังคม. ระเบียบการฝึกเตรียมเข้าทำงานการฝากฝึกในกิจการ
การฝึกยกระดับฝีมือ พ.ศ.2538. 2538

กองวิชาการและแผนงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
โครงการสำรวจการให้บริการเทคโนโลยีการฝึกอาชีพในสถาบันและศูนย์พัฒนาฝีมือ
แรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. ตุลาคม 2538.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื. สรุปแผนพัฒนาพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์

ส่วนวิจัยและพัฒนาด้านทันตวิทยา สำนักทันตวิทยา กรมราชทัณฑ์. ปัจจัยที่เอื้อต่อ
สัมฤทธิ์ผลของการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน. 2538.

712.05.6
15996
2540

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม
05661
การประเมินผลโครงการ